DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.10(210).02
УДК 378.14:796.071.4

Бовсуновська Н. М.,
кандидат біологічних наук, доцент кафедри медико-біологічних дисциплін,
здоров'я та адаптивного спорту
Житомирського державного університету імені Івана Франка
https://orcid.org/0000-0002-8137-114X

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

В статті проведений науковий аналіз системи підготовки фахівців для галузі фізичної культури і спорту. Наразі особливого значення набуває проблема підготовки фахівців, здатних здійснювати педагогічну, тренувальну, фізкультурно-оздоровчу та організаційну діяльність відповідно до сучасних потреб суспільства. Мета статті – розкрити особливості системи підготовки фахівців для галузі фізичної культури і спорту. Аналіз нормативно-правових актів, професійних стандартів і наукових підходів дозволяє стверджувати, що сфера фізичної культури і спорту характеризується широким спектром професійної діяльності та значною кількістю суб'єктів, серед яких провідне місце посідають учитель фізичної культури, тренер і викладач закладу вищої освіти.

Ключові слова: *фізична культура і спорт, фахівець, майбутній фахівець, професійна підготовка, професійна компетентність, учитель фізичної культури, тренер, викладач закладу вищої освіти, професійний стандарт, сфера фізичної культури і спорту.*

Bovsunovska Natalia. Features of the training of specialists for the physical education and sport sector.

This article presents a scientific analysis of the system for training specialists in the field of physical education and sport. At present, the issue of training specialists capable of carrying out teaching, coaching, physical education and health promotion, and organisational activities in line with the contemporary needs of society is of particular importance. The aim of the article is to highlight the specific features of the system for training specialists in the field of physical education and sport. A specialist in the field of physical education and sport is regarded as a person who provides organisational and methodological support for physical education, health promotion and sporting activities; participates in the organisation of sporting events; promotes a healthy lifestyle; organises physical education and health promotion work amongst the general public; and ensures the implementation of state policy in the field of physical education and sport. It has been established that higher education standards and their drafts focus the professional training of specialists primarily on developing the competences required for the roles of physical education teachers, coaches and lecturers at higher education institutions, as key professionals in the sector. The professional standards define the scope of activities for key professionals in the field of physical education and sport, in particular teachers and coaches. An analysis of regulatory and legal acts, professional standards and academic approaches suggests that the field of physical education and sport is characterised by a wide range of professional activities and a significant number of practitioners, amongst whom physical education teachers, coaches and lecturers at higher

education institutions play a leading role. The professional activities of these specialists are aimed at supporting educational, upbringing, physical education and health-promoting, and sporting processes; fostering physical culture in individuals; developing motor skills; and promoting a healthy lifestyle.

Keywords: *physical education and sport, specialist, future specialist, professional training, professional competence, physical education teacher, coach, higher education lecturer, professional standard, the field of physical education and sport.*

Постановка проблеми. Проблема забезпечення галузі фізичної культури і спорту висококваліфікованими фахівцями набуває особливого значення у контексті положення статті 7 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», у якій визначено основні показники стану розвитку фізичної культури і спорту. Серед таких показників важливе місце посідає забезпеченість кадрами сфери фізичної культури і спорту. Це свідчить про визнання державою кадрового забезпечення як одного з ключових чинників ефективного функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема підготовки фахівців, здатних здійснювати педагогічну, тренувальну, фізкультурно-оздоровчу та організаційну діяльність відповідно до сучасних потреб суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження професійної компетентності фахівців у сфері фізичної культури і спорту важливим є уточнення сутності понять «майбутні фахівці» та «фахівці у сфері фізичної культури і спорту», оскільки саме вони виступають об'єктом професійної підготовки у закладах вищої освіти та суб'єктами майбутньої професійної діяльності. З огляду на це доцільним є звернення до нормативно-правових джерел і довідкової літератури, які визначають базові категорії досліджуваної проблеми.

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», суб'єкти сфери фізичної культури і спорту розглядаються як фізичні або юридичні особи, діяльність яких спрямована на розвиток фізичної культури і спорту. До них належать фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени, фахівці сфери фізичної культури і спорту, заклади фізичної культури і спорту, а також відповідні органи влади [7].

У сучасних умовах особливого значення набуває готовність фахівця до інноваційної діяльності. Зокрема, В. Мартиненко підкреслює, що фахівець нової формації повинен знати зміст інноваційних технологій у сфері фізичної культури і спорту, володіти сучасними формами і методами навчання, а також уміти планувати, організовувати та здійснювати професійну діяльність із використанням інноваційних підходів, оцінювати її ефективність та здійснювати науково-дослідну роботу [8, с. 114]. Поряд із цим у наукових працях розкривається сутність поняття «майбутній фахівець». Так, Л. Сущенко розглядає майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту як особистість, яка цілеспрямовано здобуває кваліфікацію у закладах вищої освіти в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності, спрямованої на підготовку до професійної діяльності щодо забезпечення належного рівня фізичної культури населення або досягнення спортивних результатів [15, с. 47]. Аналогічної позиції дотримується М. Данилевич, яка визначає майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту як здобувачів закладів вищої освіти, що, маючи відповідні здібності та покликання, спрямовують зусилля на отримання кваліфікації відповідно до певного терміну навчання та освітнього рівня, що дозволить їм навчати індивідів основним руховим діям з метою досягнення фізичної досконалості [5, с. 50].

У межах аналізу конкретизації суб'єктів професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту доцільно звернутися до тлумачення окремих професій. Важливим нормативним документом, що конкретизує зміст професійної діяльності фахівців у сфері фізичної культури і спорту, є наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 85 «Спортивна діяльність» від 28 жовтня 2016 р. № 4080. Зокрема, у довіднику фахівець сфери фізичної культури і спорту розглядається як особа, яка здійснює організаційно-методичне забезпечення фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, бере участь у проведенні спортивних заходів, забезпечує пропаганду здорового способу життя, організовує фізкультурно-оздоровчу роботу серед населення, а також забезпечує реалізацію державної політики у сфері фізичної культури і спорту. Окрім цього, кваліфікаційні вимоги передбачають наявність відповідної вищої освіти, професійних компетентностей та здатності до організаційної, методичної й управлінської діяльності [1, 2, 3, 4, 6, 16 та ін.]. У цілому аналіз літературних джерел та директивних документів вказує, що сучасний фахівець у сфері фізичної культури і спорту повинен поєднувати професійні знання, організаторські здібності, уміння застосовувати інноваційні технології, здійснювати фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність, а також бути готовим до постійного професійного саморозвитку.

Мета статті – розкрити особливості системи підготовки фахівців для галузі фізичної культури і спорту.

Концепція дослідження спрямована на вивчення та обґрунтування особливостей підготовки майбутніх фахівців для галузі фізичної культури і спорту. Використано загальнонаукові методи дослідження (критичний аналіз науково-методичної літератури та нормативно-правових документів; синтез і систематизація інформації; системний аналіз, організаційне моделювання).

Виклад основного матеріалу дослідження. Стандарти вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» бакалаврського, магістерського та освітньо-наукового рівнів визначають можливість здійснення випускниками педагогічної, тренувальної, організаційної, науково-дослідної, науково-педагогічної, консультативної та фізкультурно-оздоровчої діяльності у сфері фізичної культури і спорту. При цьому стандарти вищої освіти та їх проєкти орієнтують професійну підготовку насамперед на формування компетентностей, необхідних для діяльності вчителя фізичної культури, тренера та викладача закладу вищої освіти як ключових фахівців галузі. Саме зазначені фахівці забезпечують реалізацію освітньої, виховної, тренувальної та фізкультурно-оздоровчої діяльності, що визначає їх ключову роль у функціонуванні сфери фізичної культури і спорту. У зв'язку з цим доцільним є звернення до характеристики професійної діяльності зазначених фахівців та нормативних документів, що визначають їх професійні функції, завдання і компетентнісні характеристики.

Так, учитель визначається як особа, яка здійснює навчання та викладання навчального предмета у закладі освіти [13, с. 536], тоді як тренер розглядається як фахівець, який керує (займається) тренуванням спортсменів з певного виду спорту [12, с. 76; 13, с. 245]. При цьому професійні стандарти вчителя та тренера конкретизують зміст їх професійної діяльності, визначають основні трудові функції, вимоги до професійної підготовленості та компетентностей, а також окреслюють роль зазначених фахівців у системі фізичної культури і спорту. Відповідно вчитель і тренер виступають ключовими суб'єктами сфери фізичної культури і спорту, діяльність яких спрямована на реалізацію освітніх, виховних, оздоровчих і спортивних завдань. Саме вони забезпечують формування фізичної культури особистості, розвиток рухових здібностей, підготовку до спортивної діяльності та досягнення високих результатів, що визначає їх провідну роль у функціонуванні та розвитку галузі.

У професійних стандартах визначено зміст діяльності основних фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема вчителя та тренера. Так, узагальненою назвою професії є «вчитель», до типових посад якого належать учитель початкових класів закладу загальної середньої освіти та учитель закладу загальної середньої освіти, при цьому вичерпний перелік посад педагогічних працівників визначається законодавством. Мета професійної діяльності вчителя полягає в організації навчання та виховання здобувачів освіти під час здобуття ними повної загальної середньої освіти шляхом формування ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання [10, с. 2].

Водночас у професійному стандарті тренера з виду спорту визначено, що його діяльність спрямована на управління технічною, тактичною і фізичною підготовкою спортсменів, розвиток функціональних можливостей організму, формування особистості та виховання спортсменів, а також досягнення спортивних результатів у специфічних умовах конкретного виду спорту. Зазначена діяльність охоплює різні напрями, зокрема дитячий, дитячо-юнацький, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський і неолімпійський спорт, службово-прикладний та військово-прикладний спорт, а також спорт осіб з інвалідністю та адаптивний спорт. Узагальненою назвою професії є «тренер з виду спорту», а до типових посад належать тренер, старший тренер, провідний тренер та головний тренер з виду спорту відповідно до Національного класифікатора професій.

Окрім підготовки фахівців для практичної діяльності у сфері фізичної культури і спорту, заклади вищої освіти забезпечують підготовку майбутніх викладачів, які надалі здійснюватимуть професійну педагогічну діяльність у цій галузі. У цьому контексті доцільним є звернення до професійного стандарту викладача закладу вищої освіти, який також репрезентує одного з ключових фахівців галузі [11, с. 2]. Відповідно до професійного стандарту, узагальненою назвою професії є «викладач закладу вищої освіти», а до типових посад належать професор, доцент, старший викладач, викладач та асистент. Мета професійної діяльності викладача полягає у формуванні професійних, світоглядних і громадянських компетентностей, а також морально-етичних цінностей у здобувачів вищої освіти [9, с. 2]. Таким чином, викладач виступає не лише суб'єктом освітнього процесу, а й фахівцем, підготовка якого здійснюється у системі вищої освіти, що дозволяє розглядати його як одного з представників майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту.

У межах конкретизації суб'єктів професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту особливу увагу в наукових дослідженнях приділено характеристиці вчителя фізичної культури як одного з ключових фахівців галузі. Зокрема, підкреслюється, що вчителі фізичного виховання є фахівцями, від рівня професійної компетентності, здібностей і зусиль яких значною мірою залежить ефективність розвитку фізичної культури суспільства та успішність реалізації відповідних соціально значущих завдань [14, с. 125].

Таким чином, учитель фізичної культури виступає важливим суб'єктом професійної діяльності, який забезпечує освітній і виховний вплив у сфері фізичного розвитку особистості. Водночас специфіка галузі фізичної культури і спорту зумовлює наявність і інших ключових фахівців, діяльність яких спрямована на досягнення спортивних результатів та підготовку спортсменів різного рівня. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз поняття «тренер» та особливості його професійної діяльності.

Висновки. Аналіз нормативно-правових актів, професійних стандартів і наукових підходів дозволяє стверджувати, що сфера фізичної культури і спорту характеризується широким спектром професійної діяльності та значною кількістю суб'єктів, серед яких провідне місце посідають учитель фізичної культури, тренер і викладач закладу вищої освіти. Професійна діяльність зазначених фахівців спрямована на забезпечення освітнього, виховного, фізкультурно-оздоровчого та спортивного процесів, формування фізичної культури особистості, розвиток рухових здібностей і популяризацію здорового способу життя.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на підготовку майбутніх тренерів для галузі фізичної культури і спорту.

Література

1. Грибан Г. П., Гарлінська А. М., Солодовник О. В., Ткаченко П. П., Пилипчук П. П., Пантус О. О., Білоскаленко Т. О. Структура методичної компетентності вчителя фізичної культури. *Наук. часопис УДУ ім. М. Драгоманова. Серія 15. Наук.-пед. проблеми фізич. культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць.* За ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во УДУ ім. М. Драгоманова, 2024. Вип. 3 (175) 24. С. 66–70. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).11

2. Грибан Г. П., Мичка І. В., Гарлінська А. М., Оксентюк Я. Р., Ткаченко П. П., Скорий О. С., Пилипчук П. П. Методична компетентність майбутнього вчителя фізичної культури. *Наук. часопис УДУ ім. М. Драгоманова. Серія 15. Наук.-пед. проблеми фізич. культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць.* За ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во УДУ ім. М. Драгоманова. 2024. Вип. 2 (174) 24. С. 50–54. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).12

3. Грибан Г. П., Мичка І. В., Жуковський Є. І., Цимбалюк Н. М., Айунц В. І., Косенко Н. В. Особливості формування професійних компетентностей у бакалаврів – майбутніх вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти. *Наук. часопис УДУ ім. М. Драгоманова. Серія 15. Наук.-пед. проблеми фізич. культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць.* За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Вид-во УДУ ім. М. Драгоманова. 2025. Вип. 6 (193). С. 40–43. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.06(193).07

4. Грибан Григорій, Ткаченко Павло, Скорий Остап, Пилипчук Павло, Цимбалюк Наталія. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури. *Вісник Нац. ун-ту «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Пед. науки.* Вип. 31 (187). Нац. ун- «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка; голов. ред. М. О. Носко. Чернігів: НУЧК 2025. С. 208–213. https://doi.org/10.58407/visnik.253134

5. Данилевич М. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: теоретико-методичний аспект : *монографія. Львів*: ЛА «Піраміда», 2018. 460 с.

6. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників сфери фізичної культури і спорту. Вип. 85. *Спортивна діяльність.* Наказ Міністерства молоді та спорту України 28.10.2016 № 4080 https://surl.li/ksxymm

7. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text

8. Мартиненко В. В. Безперервна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту. *Наукові праці. Серія: Педагогіка*. Миколаїв. 2009. Вип. 99. Т. 112. С. 111–115.

9. Професійний стандарт «Викладач закладу вищої освіти». ttps://surl.li/iujwbt

10. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». https://surl.li/dkzftc

11. Професійний стандарт «Тренер з виду спорту». https://surl.li/ottlam

12. Словник основних понять з фізичної культури : для студентів факультетів фізичного виховання вищих пед. навч. закладів. Уклад. О. А. Согоконь, О. В. Донець. *Полтава: Сімон,* 2020. 111 с. https://surli.cc/wujosi

13. Словник української мови: в 11 тт. АН УРСР. *Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980.* Т. 10. С. 658. https://surl.li/idrcdt

14. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах : *дис. ... д-ра пед. наук : спец. : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вінницький державний пед. університет ім. М. Коцюбинського.* Вінниця. 2017. 629 с. https://surl.li/hlghyf

15. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. *Дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук. К. НПУ ім. М.П. Драгоманова*. 2004. 662 с.

16. Griban, G., Vasylieva, S., Verbovskyi, I., Liashevych, A., Lupaina, I., Grechanyk, O., Temchenko, O., Vysochan, L., Skyrda, T., Denysenko, A. (2022). Formation of Professional and Communicative Competencies in Future Coaches in Olympic and Professional Sports. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 13(5), 145-161. doi: 10.47750/jett.2022.13.05.014.

References

1. Hryban H. P., Harlinska A. M., Solodovnyk O. V., Tkachenko P. P., Pylypchuk P. P., Pantus O. O., Biloskalenko T. O. (2024). Structura competentiae methodologicae magistri educationis physicae. [The Structure of the Methodological Competence of a Physical Education Teacher]. Acta Scientifica Universitatis Publicae Ucrainicae nomine M. Drahomanov. Series XV: Quaestiones scientificae et paedagogicae culturae physicae (cultura physica et ars athletica): Collectio operum scientificorum. Curavit O. V. Tymoshenko. Kioviae: Officina Editoria Universitatis Publicae Ucrainicae nomine M. Drahomanov. Fasciculus III (175) 24. Paginae 66–70. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).11 [in Ukrainian]

2. Hryban H. P., Mychka I. V., Harlinska A. M., Oksentiuk Ya. R., Tkachenko P. P., Skoryi O. S., Pylypchuk P. P. (2024). Competentia methodologica futuri magistri educationis physicae. [Methodological Competence of the Future Physical Education Teacher]. Acta Scientifica Universitatis Nationalis Ucrainicae nomine M. Drahomanov. Series XV. Quaestiones scientificae et paedagogicae culturae physicae (cultura physica et ars athletica): Collectio operum scientificorum. Ed. O. V. Tymoshenko. Kioviae: Officina Editoria Universitatis Nationalis Ucrainicae nomine M. Drahomanov. Fasciculus 2 (174) 24. Pag. 50–54. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).12 [in Ukrainian]

3. Hryban H. P., Mychka I. V., Zhukovskyi Ye. I., Tsymbaliuk N. M., Aiunts V. I., Kosenko N. V. (2025). De proprietatibus excolendarum facultatum professionalium apud studentes gradus baccalaureatus — futuros magistros educationis physicae pro scholis educationis secundariae generalis [Specifics of Developing Professional Competencies in Bachelor's Students—Future Physical Education Teachers for General Secondary Education Institutions]. Acta Scientifica Universitatis Nationalis Ucrainicae M. Drahomanov. Series XV: Quaestiones scientificae et paedagogicae culturae physicae (cultura physica et ars athletica): Collectio operum scientificorum. Curavit O. V. Tymoshenko. Kioviae: Officina Editoria Universitatis Nationalis Ucrainicae M. Drahomanov. Fasciculus VI (CXCIII). Paginae XL–XLIII. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.06(193).07 [in Ukrainian]

4. Hryban Hryhorii, Tkachenko Pavlo, Skoryi Ostap, Pylypchuk Pavlo, Tsymbaliuk Nataliia. (2025). Institutio Professionis Competentiae Future Physicae Educationis Doctoris [Developing the Professional Competence of a Future Physical Education Teacher]. Bulletin of the T. H. Shevchenko University National "Chernihiv Collegium". Series: Pedagogicae Scientiae. Soboles 31 (187). T. H. Shevchenko University National "Chernihiv Collegium"; M. O. Nosko-Editor-in-dux. Chernihiv: NUCHK. P. 208-213. https://doi.org/10.58407/visnik.253134 [in Ukrainian]

5. Danylevych M. (2018). Institutio professionalis futurorum peritorum in educatione physica et re athletica ad actiones oblectationis et salutis promovendae spectantes: ratio theoretica et methodologica [Professional Training of Future Physical Education and Sports Specialists for Recreational and Health-Promoting Activities: Theoretical and Methodological Aspects]: monographia. Leopoli: LA "Piramida". 460 pag. [in Ukrainian]

6. Enchiridion de notis qualificatoriis munerum pro operariis in campo culturae physicae et artis athleticae [Handbook of Qualification Characteristics of Occupations for Workers in the Field of Physical Culture and Sports]. (2018). Editio LXXXV: Exercitatio athletica. Decretum Ministerii Iuventutis et Artis Athleticae Ucrainae n. 4080, die mensis Octobris anno MMXVI datum. https://surl.li/ksxymm [in Ukrainian]

7. Lex Ucrainae "De Cultura Physica et Arte Athletica" [Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports"]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text [in Ukrainian]

8. Martynenko V. V. (2009). Institutio continua peritorum educationis physicae et artis athleticae [Continuous training of physical education and sports specialists]. Commentationes scientificae. Series: Paedagogia. Mykolaiv. Fasc. 99, Vol. 112, pp. 111–115. (in Ukrainian)

9. Norma professionalis "Docens in instituto educationis superioris" [Professional Standard "Higher Education Institution Lecturer"]. ttps://surl.li/iujwbt [in Ukrainian]

10. Norma professionalis "Magister instituti educationis secundariae generalis" [Professional Standard "Teacher of a General Secondary Education Institution"]. https://surl.li/dkzftc [in Ukrainian]

11. Norma professionalis "Exercitator athleticus" [Professional Standard "Sports Coach"]. https://surl.li/ottlam [in Ukrainian]

12. Lexicon notionum praecipuarum in educatione physica [Glossary of Key Concepts in Physical Education]: pro studentibus facultatum educationis physicae in institutis superioribus paedagogicis. (2020). Compositum ab O. A. Sohokon et O. V. Donets. Poltavae: Simon. 111 pp. https://surli.cc/wujosi [in Ukrainian]

13. Lexicon linguae Ucrainicae [Dictionary of the Ukrainian Language]: (1980) in voluminibus XI. Academia Scientiarum Reipublicae Sovieticae Socialisticae Ucrainicae, Institutum Linguisticae; curante I. K. Bilodid. Kioviae: Naukova Dumka, 1970–1980. Volumen X. Pag. 658. https://surl.li/idrcdt [in Ukrainian]

14. Stepanchenko N. I. (2017). Ratio institutionis professionalis futurorum magistrorum educationis physicae in institutis educationis superioris [The system of professional training for future physical education teachers in higher education institutions]: Dissertatio ... Doctoris Scientiarum Paedagogicarum : Specialitas 13.00.04 – Theoria et Methodologia Educationis Professionalis. Universitas Paedagogica Publica Vinnytsiensis nomine Mykhailo Kotsiubynskyi. Vinnytsia. 629 pp. https://surl.li/hlghyf [in Ukrainian]

15. Sushchenko L. P. (2004). Fundamenta theoretica et methodologica institutionis professionalis futurorum peritorum in educatione physica et re athletica apud instituta educationis superioris [Theoretical and Methodological Foundations of the Professional Training of Future Physical Education and Sports Specialists in Higher Education Institutions]. 13.00.04 – Theoria et methodologia educationis vocationalis. Dissertatio ad gradum Doctoris Scientiarum Paedagogicarum obtinendum. Kioviae: Universitas Nationalis Paedagogica M. P. Drahomanov. 662 pp. (in Ukrainian)

16. Griban, G., Vasylieva, S., Verbovskyi, I., Liashevych, A., Lupaina, I., Grechanyk, O., Temchenko, O., Vysochan, L., Skyrda, T., Denysenko, A. (2022). Formation of Professional and Communicative Competencies in Future Coaches in Olympic and Professional Sports. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 13(5), 145-161. doi: 10.47750/jett.2022.13.05.014.

Стаття надійшла до редакції / Received 06.09.2026
Прийнята до друку / Accepted 02.10.2026
Опубліковано / Published 28.10.2026